

ΠΗΓΗ 8

Nirha Efendić – Επιζήσασα της σφαγής της Σρεμπρένιτσα, Βοσνία

«Όταν έγινε η γενοκτονία ήμουν 15 χρονών. Καθώς ο σερβικός στρατός πλησίαζε στη Σρεμπρένιτσα, τρέξαμε στο Ποτοτσάρι για να γλυτώσουμε. Η βάση των Ηνωμένων Εθνών ήταν γεμάτη. Έτσι, κρυφτήκαμε σε ένα εργοστάσιο εκεί κοντά. Ο πατέρας μου και ο αδερφός μου έφυγαν για να προλάβουν τη φάλαγγα, αλλά δεν κατάφεραν να προφτάσουν εκείνους που είχαν ήδη φύγει. Μου είπαν ότι τους έπιασαν οι σέρβοι στρατιώτες στους λόφους γύρω από τη Σρεμπρένιτσα.

Εν τω μεταξύ, η μητέρα μου κι εγώ μείναμε για ακόμα τρεις μέρες στο άδειο εργοστάσιο με χιλιάδες άλλες γυναίκες και παιδιά. Δεν είχαμε ούτε φαγητό ούτε νερό. Την τέταρτη μέρα, μας έβαλε ο σερβικός στρατός στα λεωφορεία και τα φορτηγά που θα έφευγαν για την ελεύθερη ζώνη. Το ταξίδι αυτό διαρκεί κανονικά το πολύ μία ώρα, αλλά εκείνη τη μέρα ήταν τόσες οι γυναίκες και τα παιδιά που έπρεπε να μεταφερθούν, που κράτησε τέσσερις ολόκληρες εξουθενωτικές ώρες.

Από την εξάντληση και τον πυρετό, δεν καταλάβαινα καθόλου τι συνέβαινε γύρω μου. Θυμάμαι πολύ καθαρά ότι, όταν φτάσαμε στην ελεύθερη ζώνη, άκουσα κραυγές να έρχονται από το ποτάμι. Ποτέ δεν γύρισα να δω τι συνέβαινε. Ήθελα μόνο να συνεχίσω να περπατάω προς τα μπρος. Μακριά από το χάος και μακριά από τη μυρωδιά του θανάτου που κρεμόταν βαριά στην ατμόσφαιρα. Ακόμα και σήμερα ακούω αυτές τις κραυγές.

Έναν μήνα αργότερα, μάθαμε για τον πατέρα μου. Τον κράτησαν σε ένα υπόστεγο στην Κράβιτσα μαζί με άλλους άντρες και αργότερα τον εκτέλεσαν. Η σωρός του αναγνωρίστηκε το 2002 σε έναν μαζικό τάφο στη Σρεμπρένιτσα, και τον θάψαμε το 2004. Πριν τέσσερα χρόνια, μάθαμε και για τον αδερφό μου. Βρήκαν μόνο το ένα τέταρτο από τη σωρό του σε κάποιους δευτερεύοντες ομαδικούς τάφους. Σκοτώθηκε στο Ζβόρνικ μόλις 19 μέρες πριν τα εικοστά του γενέθλια.

Μέχρι να τελειώσει ο πόλεμος, είχα μεγαλώσει για τα καλά. Η οικογένειά μου είχε κυριολεκτικά κοπεί στη μέση. Μας άρπαξαν τον πατέρα μου και τον αδερφό μου με τον πιο απαίσιο τρόπο. Κι όμως, καταλάβαινα ότι η ζωή συνεχίζεται. Η μητέρα μου με έγραψε σε ένα σχολείο στο Ζάγκρεμπ της Κροατίας και εκείνη πήγε στη Γερμανία σαν πρόσφυγας.

Όταν τελείωσα το γυμνάσιο, γύρισα στη Βοσνία μαζί με τη μητέρα μου. Νοικιάσαμε ένα διαμέρισμα στο Σαράγεβο μέχρι να αποφοιτήσω και μετά η μητέρα μου επέστρεψε στη Σρεμπρένιτσα. Πάντα το

ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ήξερα ότι θα γυρίσει εκεί. Πιστεύει στη δικαιοσύνη και ήθελε να παλέψει για αυτό που της ανήκει και της ανήκει δικαιωματικά: το σπίτι της. Έτσι, κι εγώ τη στήριξα με όλες μου τις δυνάμεις. Επέλεξα, όμως, να χτίσω τη ζωή μου στο Σαράγεβο. Παντρεύτηκα, έκανα παιδιά και προσπάθησα να συνεχίσω τη ζωή μου. Ωστόσο, ο πόλεμος, και ιδιαίτερα η γενοκτονία, συνεχίζουν να με στοιχειώνουν. Εμπειρίες σαν αυτήν σε σημαδεύουν με έναν τρόπο που είναι δύσκολο να περιγράψεις. Επισκέπτομαι τη Σρεμπρένιτσα με κάθε ευκαιρία που βρίσκω. Όχι μόνο για τη μητέρα μου, αλλά και για εμένα. Είναι ένας τρόπος να βρίσκω γαλήνη στις αναμνήσεις μου, που έχουν στιγματιστεί από το χάος του μακελειού και του τρόμου.

Προσεύχομαι τα τρία παιδιά μου να γίνουν καλοί άνθρωποι, με ανεκτικότητα, όταν μεγαλώσουν. Θέλω να τους διδάξω να γνωρίζουν πάντα τι συμβαίνει γύρω τους και να παίρνουν έξυπνες αποφάσεις. Θέλω να τους μιλήσω για το παρελθόν μου, για να γνωρίζουν την ιστορία τους. Προς το παρόν, όμως, θέλω απλώς να έχουν μια ευτυχισμένη και ανέμελη παιδική ηλικία, και να νιώθουν ασφαλή και προστατευμένα στο σπίτι τους».

Πηγή: [Remembering Srebrenica](#)

Ξαναγράφοντας την ιστορία μου ως επιζήσασας από τη γενοκτονία της Ρουάντα, Nina Iliza

«Κοντεύει ξανά ο Απρίλης.

Σύντομα, το Facebook θα γεμίσει ανθρώπους που βάζουν στη φωτογραφία του προφίλ τους ένα κεριά για τη γενοκτονία στη Ρουάντα και αλλάζουν την κατάστασή τους σε «δεν ξεχνώ ποτέ». Για πολλούς, ο Απρίλιος είναι μήνας μνήμης για τη γενοκτονία στη Ρουάντα. Είναι ο μήνας που τιμούν τους ανθρώπους που έχασαν τη ζωή τους. Ωστόσο, για εμένα, ο Απρίλιος είναι ένας μήνας όπως οι άλλοι, και προσπαθώ να ζω χωρίς να θυμάμαι τη γενοκτονία. Όλον αυτόν τον μήνα, υπάρχουν γύρω μου άνθρωποι και πράγματα που μου θυμίζουν πως δεν πρέπει να ξεχάσω ποτέ πράγματα που δεν θέλω να θυμάμαι.

Το 1994, σκοτώθηκε η μητέρα μου. Ήμουν μπροστά όταν παρακαλούσε τους στρατιώτες να την αφήσουν να ζήσει, με τα χέρια τεντωμένα προς εμένα, δηλώνοντας ότι ήμουν δικιά της και ότι έπρεπε να την λυπηθούν για χάρη μου. Από τότε πέρασαν είκοσι χρόνια και αυτή είναι η πιο έντονη εικόνα και ανάμνηση που έχω από τη μητέρα μου. Είκοσι χρόνια μετά, ακόμα δυσκολεύομαι να δεχτώ αυτό που συνέβη. Κάθε φορά που πιέζω τον εαυτό μου να κάτσω και να το σκεφτώ, γίνομαι πάλι εκείνο το μικρό κορίτσι που το παίρνουν μακριά από τη μητέρα του. Έχασα τόσο πολλά εκείνο τον Απρίλιο. Ο αδερφός μου σκοτώθηκε την ίδια μέρα με τη μητέρα μου. Ανάμεσα στα θύματα ήταν και οι παππούδες μου και άλλοι συγγενείς μου. Έτσι, όταν ακούω τις λέξεις «δεν ξεχνώ ποτέ», σκέφτομαι: «Πώς θα μπορούσα;».

Πάντα ένιωθα ότι ο Απρίλιος είναι ο μήνας που οι άνθρωποι μαθαίνουν να δείχνουν συμπόνια για αυτά που με βασανίζουν όλο τον χρόνο. Τον επόμενο μήνα θα ξεκινήσουν να αναφέρονται περισσότερο ταινίες όπως το Hotel Rwanda και το Sometimes in April. Οι άνθρωποι θα κάνουν περισσότερες αναζητήσεις στο Google για τη Ρουάντα και, για 30 μέρες, θα γίνονται πιο συχνά συζητήσεις για τη Γη των Χιλίων Λόφων. Ζηλεύω τους ανθρώπους που μπορούν να θυμούνται τη γενοκτονία μόνο 30 μέρες το χρόνο, εκείνους που πρέπει κάποιος να τους υπενθυμίσει να «μην ξεχάσουν ποτέ». Ζηλεύω τους ανθρώπους που χρειάζεται να διαβάσουν βιβλία για να μάθουν τι συνέβη. Ζηλεύω αυτούς που, για 11 μήνες τον χρόνο, δεν θυμούνται συνεχώς τη γενοκτονία. Είκοσι χρόνια μετά, συνεχίζω να δυσκολεύομαι όταν πρέπει να παρευρεθώ σε μια επέτειο της γενοκτονίας

ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

και το βρίσκω εξωφρενικό να ποστάρω ή ακόμα και να πω τη φράση «δεν ξεχνώ ποτέ», γιατί απλώς το να θυμάμαι με κάνει να νιώθω τεράστια ταραχή.

Έχω μάθει, όμως, ότι το να αναγνωρίσεις την αλήθεια είναι το πρώτο βήμα για να την αποδεχτείς. Το ότι έκρυβα τη λύπη μου για είκοσι χρόνια δεν με έβγαλε πουθενά. Δεν μπορώ να επιτρέψω στον πόνο του παρελθόντος μου να γίνει ο πόνος του μέλλοντός μου. Το θεώρησα απαραίτητο να βρω έναν τρόπο να ξαναγράψω την ιστορία μου για να μπορέσει ο τωρινός εαυτός μου να ξεκινήσει να θεραπεύεται. Αποφάσισα να ξαναγράψω την απώλεια της μητέρας μου σαν ανακάλυψη της ελπίδας για εμένα και τη χώρα μου (...)

Πηγή: [Nina Iliza, Huffington Post, 23.03.2014](#)

